

طراحی الگوی تمکین مالیاتی شرکت ها با توجه به نقش دولت و نقش میانجی شرایط اقتصادی

فاطمه حصنی مقدم

دانشجوی دکترای تخصصی رشته حسابداری، گروه حسابداری، دانشکده مدیریت و اقتصاد، واحد علوم تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران

قدرت اله طالب نیا^۱

دانشیار و عضو هیات علمی رشته حسابداری، گروه حسابداری، دانشکده مدیریت و اقتصاد، واحد علوم تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران

(تاریخ دریافت: ۲ آبان ۱۴۰۱؛ تاریخ پذیرش: ۱۰ اسفند ۱۴۰۱)

هدف اصلی در این پژوهش طراحی الگوی تمکین مالیاتی شرکت ها با توجه به نقش دولت و نقش میانجی شرایط اقتصادی، میباشد که به این منظور از روش داده بنیاد و تلفیقی کیفی - کمی بهره جسته شد. در این پژوهش جامعه آماری در بخش کیفی شرکت های بورسی منتخب بر اساس در دسترس بودن گزارش های آماری در طی سالهای ۱۳۹۱ الی ۱۳۹۷ میباشد و در بخش کمی کلیه ممیزان و سرممیزان اداره کل امور مالیاتی مودیان بزرگ می باشند. بنابراین با توجه به جامعه ۴۸۳۰ نفری طبق فرمول کوکران، تعداد ۳۵۶ نفر تصادفی انتخاب و پرسش نامه دریافت نموده اند. تجزیه و تحلیل آماری صورت گرفته توسط نرم افزارهای SPSS و PLS در نهایت تاکید داشتند که دولت از طریق سازمان امور مالیاتی کشور به عنوان نهاد نظارت کننده، می تواند تمکین مالیات شرکت ها را با توجه به شرایط اقتصادی بهبود بخشد. در نهایت در برازش مدل رگرسیونی مشخص شد که شاخص های ارتباطات سیاسی شرکت ها، افراد دولتی در هیئت مدیره، شرایط اقتصادی و مالکیت دولتی بر تمکین مالیاتی تاثیر گذار میباشد می توان اظهار داشت در شرکت هایی که دولت سهامدار عمده است، تمکین مالیات شرکت ها بالا است. علاوه بر این در شرکت های که یکی از افراد دولتی در هیئت مدیره حضور دارد، تمکین مالیات شرکت ها بالا است.

واژه های کلیدی: نقش دولت، تمکین مالیاتی، ارتباطات سیاسی، شرایط اقتصادی.

¹ gh_talebniya@yahoo.com

مقدمه

یکی از اساسی ترین منابع درآمدی دولت ها مالیات است که در اقتصاد کشورها نقش مهمی دارد. انواع سیاست های مالیاتی به دولت ها این امکان را می دهد که از ابراز مالیات جهت تحقق مهم ترین اهداف خود مانند ایجاد عدالت اقتصادی، توزیع مناسب درآمد، از بین بردن شکاف طبقاتی بین اقشار مختلف جامعه، تثبیت قیمت ها، کاهش بیکاری، رونق اقتصادی و افزایش سرمایه گذاری استفاده نمایند. از این رو، مالیات از مظاهر حاکمیت دولت بشمار رفته و با اقتدار و تداوم بقای آن عجین می باشد (سازمان امور مالیاتی، ۱۳۹۷).

در ادبیات مالیاتی، تمکین مهم ترین هدف یک سیستم مالیاتی دارای کارائی می باشد. در بیشتر نظام های مالیاتی تعریف دقیق، روشن و عملیاتی از تمکین مالیاتی وجود دارد، در نظام مالیاتی ایران این مفهوم کمی مبهم و تعریف نشده است. در قوانین مالیاتی ایران، مفهوم تمکین انجام تکالیف مالیاتی و رعایت قوانین توسط مودیان مالیاتی می باشد. این تعریف علاوه بر اینکه کمی مبهم است، قابل تفسیر بوده و پژوهش در این موضوع را با مشکل مواجه می سازد. [4] امروزه وجود دولت مؤثر و کارا برای تحقق هدف توسعه اقتصادی اهمیتی اساسی دارد. در عین حال، دولتی مؤثر و کارا است که بتواند نقش خود را به عنوان همراه و شریک کنار مردم و فراهم کننده تسهیلات ایفا نماید و تنها نقش مدیر و رهبر نداشته باشد در واقع دولت لازم است فعالیت بازار اقتصاد را کامل نماید و جانشین آن نباشد. (بانک جهانی به نقل از برادران و همکاران، ۱۳۷۸).

اقتصاد مبتنی بر رابطه یکی از انواع الگوهای اقتصادی در یک جامعه است که در آن، انواه مودیان مالیاتی اعم از حقیقی و حقوقی تمایل دارند تا از طریق ارتباط با دولت و سیاستمداران منافی از جمله تخفیف و بخشودگی های مالیاتی، اعتبارات و یارانه های دولتی و اطلاعات انواع بازارها را دریافت نمایند. [II] تمکین مالیاتی عبارت است از پذیرش داوطلبانه قانون توسط مودیان مالیاتی و اشاعه فرهنگ خوداظهاری می باشد.

بر اساس اصل ۴۴ قانون اساسی و پس از پیروزی انقلاب اسلامی چهره اقتصاد کشور تا حدود زیادی دگرگون گشت و دخالت دولت در فعالیت های اقتصادی کشور افزایش یافت. [2] در واقع، مطالب ارائه شده حاکی از گستردگی شرکت های دولتی در بازار سرمایه و اقتصاد ایران است و بر این اساس بیات و همکاران (۱۳۹۵) ادعان نموده اند که شواهد موجود از کشور ایران حاکی از آن است که در ایران، دولت نقش مهمی در اقتصاد دارد. به اعتقاد [9] مانع مهم توسعه اقتصاد ایران یک مدل اقتصاد متمرکز با اندازه بسیار بزرگی از بخش دولتی است.

با توجه به آنچه بیان شد در این پژوهش به طراحی الگوی تمکین مالیاتی شرکت ها با توجه به نقش دولت و نقش میانجی شرایط اقتصادی، پرداخته می شود.

¹ Lee and Wang

اهداف

- طراحی الگوی تمکین مالیاتی شرکت ها با توجه به نقش دولت
- تعیین تأثیر حضور افراد دولتی در هیئت‌مدیره بر تمکین مالیاتی شرکت‌ها
- تعیین تأثیر مالکیت دولتی در شرکت‌هایی که دولت سهامدار عمده است بر ارتباطات سیاسی شرکت‌ها
- تعیین تأثیر حضور افراد دولتی در هیئت‌مدیره بر ارتباطات سیاسی شرکت‌ها

مبانی نظری

مالیات یکی از قابل قبول‌ترین و بهترین انواع درآمدهای دولت از نظر اقتصادی می‌باشد. همچنین مالیات ابزاری است برای پایه‌گذاری انواع سیاست‌های کلان اقتصادی از جمله سیاست‌های توزیعی و مالی و همچنین کمک به برخی از اهداف کلان از جمله ثبات اقتصاد، اشتغال، بهره‌وری و رشد اقتصادی و افزایش رفاه می‌باشد. در بودجه دولت کشورهای تک محصولی مانند ایران برای تأمین هزینه‌های دولت، به نقش مالیات بیشتر توجه می‌شود [5].

یکی از مهم‌ترین اهداف اقتصادی کشورهای در حال توسعه، توسعه اقتصادی است و در این مسیر، سیاست‌های مالی دارای اهمیت فراوانی است. سیاست‌های مالیاتی قسمتی از سیاست‌های مالی است

[7]

با توجه به قوانین و مقررات مالیاتی کشور، تمکین مالیاتی به مفهوم «پایبندی مؤدیان به تکالیف مالیاتی و رعایت قانون مالیاتی از سوی آنها» است. این تعریف تا حدودی برای مجریان قانون و مؤدیان مالیاتی را دارای ابهام می‌باشد [4]. مطالعات زیادی برای توضیح رفتار تمکین مالیات در وضعیت واقعی وجود دارد که متمرکز بر عوامل تعیین‌کننده تمکین مالیات به ترتیب اقتصادی و غیراقتصادی بوده‌اند. [6].

اگر خواسته‌های شهروندان به صورت درست در نهادهای دولتی ارائه و کالاهای عمومی به میزان کافی عرضه شود، شهروندان رفتار خود را با دولت هم‌مسیر کرده و تمایل به همکاری با دولت را افزایش می‌دهند. بنابراین انگیزه‌ای برای ورود به اقتصاد سایه‌ای نخواهند داشت. از طرف دیگر در یک اقتصاد دارای فساد، شهروندان اعتماد کمتری به نهادهای دولتی داشته و برای فعال بودن در اقتصاد سایه‌ای انگیزه بیشتری خواهند داشت [15].

برخی پژوهش‌ها مشخص کرده‌اند که شرکت‌ها در شرایط عدم قطعیت اقتصادی و نگرانی از آینده نامطمئن با اعمال مدیریت سود، سعی در فرار مالیاتی دارند [16]. در حقیقت شرکت‌ها با تغییرات در صورت‌های مالی، سعی می‌کنند درآمد‌های شرکت خود را پنهان کرده و از پرداخت مالیات فرار کنند چرا که در ادبیات اقتصادی هرکاری برای پرداخت نکردن غیرقانونی مالیات فرار مالیاتی می‌باشد و تعیین سطح فرار از مالیات و داشتن درک بهتر از دلایل آن به فرآیند یافتن مکانیزم‌های جلوگیری از آن یا کاهش شدت آن کمک خواهد کرد [17].

نتیجه تعدادی از مطالعات نشان می‌دهند که اجتناب از مالیات با افزایش نرخ مالیات حاشیه‌ای، افزایش می‌یابد. همچنین کاتفلتر و اسلمرود دریافتند که نرخ مالیات حاشیه‌ای دارای تاثیر برگزارشده‌ی دست پایین می‌باشد. در مطالعه‌ی پور کاتو، نرخ مالیات اثری بر اجتناب و گزارش دهی دست پایین ندارد [11]. نفوذ در واحدهای اقتصادی با ارتباط سیاست مداران و مالکیت دولتی، یکی از ابزارهای بسیار مهم دولت‌ها برای کنترل اقتصاد مالی کشور می‌باشد [3].

❖ **حسن و همکاران [10]** در پژوهشی با عنوان رفتار انطباق داوطلبانه مالیات دهندگان مالیاتی در پاکستان، بیان داشتند که دولت‌ها تعهدات مالی خود را تسویه کرده و هزینه‌های عمومی را تا حد زیادی از طریق مالیات پرداخت می‌کنند. برای بسیاری از کشورهای در حال توسعه مانند پاکستان، مقامات دولتی هنوز برای دستیابی به تعهد مالیاتی با مشکل روبرو هستند. ادبیات موجود هنوز نتوانسته رفتار انطباق مالیاتی افراد را در کشورهای در حال توسعه بررسی کند.

❖ **کاندانبانیاگا و همکاران [14]** به نقل از نظر [11] آمده است که تمکین مالیاتی نوعی رویکرد بوده که شامل رویکرد محدود (رویکرد اقتصادی) و رویکرد گسترده‌تر (رویکرد رفتاری) می‌باشد. در رویکرد محدود که به عنوان عقلانیت اقتصادی مطرح می‌شود: ۱- مزایای مورد انتظار از فرار؛ ۲- ریسک شناسایی و مجازات مورد انتظار را نشان می‌دهد.

جامعه آماری پژوهش

این پژوهش به صورت یک پژوهش ترکیبی است. براین اساس جامعه آماری پژوهش می‌بایست در دو بخش کیفی و کمی از یکدیگر تفکیک شود.

جامعه و نمونه هدف در بخش کیفی

با توجه به قلمرو مکانی تحقیق، جامعه آماری بخش کیفی شامل اداره امور مالیاتی مودیان بزرگ تهران می‌باشد و مدیران و تصمیم‌گیران شرکت‌هایی که طی سال ۱۳۹۱ الی ۱۳۹۷ شرایط زیر را به‌طور هم‌زمان داشته باشند:

شرکت‌های عضو نمونه جامعه آماری در مرحله کیفی، با در نظر گرفتن قلمرو مکانی و زمانی تحقیق، با توجه به معیارهای زیر انجام می‌شود:

- شرکت‌های نمونه جزء شرکت‌های واسطه مالی، سرمایه‌گذاری، بیمه، بانک، لیزینگ و ... نباشند؛
- شرکت‌های نمونه در طول سال‌های ۱۳۹۱ لغایت ۱۳۹۷ دچار توقف نشده باشد.
- شرکت‌هایی که پایان سال مالی آن‌ها ۲۹ اسفند باشد؛
- شرکت‌های نمونه در طول سال‌های ۱۳۹۱ لغایت ۱۳۹۷، سال مالی‌شان تغییر نکرده باشد؛
- مالیات آن‌ها قطعی شده باشد؛
- اطلاعات مالی و مالیاتی موردنیاز پژوهش تا پایان سال مالی ۱۳۹۷ در دسترس باشد.

جامعه و نمونه هدف در بخش کمی

جامعه هدف در این بخش، کلیه ممیزان و سرممیزان اداره کل امور مالیاتی مودیان بزرگ می‌باشند. ممیزان و سرممیزان اداره کل امور مالیاتی با آشنایی با مفاهیم مربوط به تمکین مالیاتی می‌توانند به سوالات پاسخ دهند.

نمونه آماری در مرحله کمی تحقیق، با توجه به این که حجم جامعه موردنظر این پژوهش، زیاد و نوع نمونه موردبررسی از نوع کمی و نامحدود است، برای تعیین حجم نمونه از فرمول کوکران با فرض جامعه آماری نامعلوم استفاده می‌گردد. به بیان دیگر، با توجه به حجم بالای تعداد ممیزان و سرممیزان و با توجه به امکانات مالی و زمانی محقق با نظر اساتید راهنما و مشاور، حجم نمونه در این جامعه با استفاده از فرمول کوکران به صورت ذیل می‌باشد:

$$n = \frac{Z_{\alpha}^2 pq}{d^2}$$

در این فرمول:

n تعداد نمونه

$Z_{\frac{\alpha}{2}}$ مقدار نرمال استاندارد یعنی ۱/۹۶

P=q=0/5

d=0/1

فرمول ۱- فرمول کوکران برای تعیین حجم نمونه

بنابراین در جامعه ۴۸۳۰ نفری طبق فرمول بالا، تعداد ۳۸۴ نفر انتخاب شده و پرسشنامه بین آن‌ها پخش شده است.

بررسی شاخص‌ها

در جدول ذیل برخی شاخص‌های اقتصادی مد نظر و تعاریف و نحوه ی محاسبه ی آنها توسط سازمان ملل ارائه گردیده است.

جدول ۱- شاخص‌های اقتصاد و نحوه اندازه‌گیری آن‌ها (منبع: سازمان ملل (۱۹۸۹))

شاخص اقتصادی	نحوه ی محاسبه
فعالیت اقتصادی	❖ اشتغال و بیکاری
فعالیت به شکل اقتصادی	❖ شرایط کار و آموزش
درآمد، مصرف و ثروت	❖ سطح، رشد و ترکیب مصرف
خدمات امنیت رفاهی	❖ دامنه حفاظت در برابر از دست دادن درآمد

همچنین شاخص‌های رفاه و ابعاد رفاه در ادامه مورد بررسی قرار گرفته است.

بنابر آنچه توضیح داده شد، برای طرح سوالات مصاحبه که شروع تحلیل حاضر و نتایج آن منجر به تهیه پرسشنامه می‌شود، از دستورالعمل‌های سازمان همکاری و توسعه اقتصادی (۲۰۱۵) و نتایج پژوهش‌های پیشین همچون حسن و همکاران [10]، کاندابانیاگا و همکاران [14] که در پیشینه پژوهش مورد ارزیابی واقع شد، استفاده شده است.

روش تجزیه و تحلیل داده‌ها

تحلیل داده‌ها^۱، فرآیند خلاصه کردن، کدبندی و دسته‌بندی و درنهایت پردازش داده‌های اولیه‌ی حاصل شده از طریق ابزار گردآوری می‌باشد، به طوری که زمینه‌ی تحلیل‌ها و ارتباط بین داده‌ها و متغیرها فراهم شود. تحلیل داده‌ها در این پژوهش از دو طریق انجام می‌شود:

۱) **تحلیل توصیفی**^۲: در این تحلیل با گردآوری داده‌های اولیه، ابتدا متغیرهای پژوهش اندازه‌گیری می‌شود. سپس، از طریق شاخص‌های آمار توصیفی خلاصه و طبقه‌بندی می‌گردد. شاخص‌های آمار توصیفی به دو گروه شاخص‌های مرکزی (مانند میانگین، میانه و مد) و شاخص‌های پراکندگی (مانند انحراف معیار، ضریب پراکندگی و ضریب چولگی) تقسیم می‌شوند.

۲) **تحلیل استنباطی**^۳: در این تحلیل به بررسی و آزمون روابط بین متغیرها از طریق آزمون ضرایب همبستگی، تخمین مدل رگرسیون و سایر تکنیک‌های آماری پرداخته می‌شود، به طوری که نتایج آزمون فرضیه‌ها مشخص شود. در این بخش ادعاهایی که در فرضیه‌ها بیان شده است به صورت تجربی تأیید یا رد می‌شود. در تحلیل استنباطی، نتایج آزمون فرضیه‌ها به کمک داده‌های گردآوری شده از نمونه‌ی آماری مشخص و به کل جامعه‌ی آماری تعمیم داده می‌شود [8]. بنابراین، تحلیل استنباطی شامل آزمون داده‌های مربوط به نمونه و نتیجه‌گیری در خصوص جامعه‌ی آماری است. در این مرحله، از آزمون‌هایی مانند ضرایب همبستگی، آزمون F فیشر، آزمون t استیودنت، آزمون دوربین واتسن استفاده خواهد شد. پس از جمع‌آوری داده‌های مورد نیاز تحقیق، پس از استخراج اطلاعات مورد نیاز از منابع ذکر شده و آماده‌سازی متغیرها با استفاده از نرم‌افزار *Excel* و انجام محاسبات لازم به منظور دستیابی به متغیرهای مورد نیاز جهت انجام تحقیق، برای محاسبه‌ی مدل‌های رگرسیون با استفاده از داده‌های گردآوری شده از نرم‌افزار *SPSS* و *Eviews* استفاده شده است.

در ادامه کدهای مربوط به مصاحبه در مورد شرایط اقتصادی خلاصه شده است:

¹ Data Analysis

² Descriptive Analysis

³ Inferential Analysis

جدول ۲- کد های استخراج شده از مصاحبه

کد انتخابی	کد محوری	کد باز
شرایط اقتصادی	مالیات و توسعه اقتصادی	نقش مالیات در توسعه اقتصادی و ثبات جامعه
	در نظر گرفتن شرایط اقتصادی در اخذ مالیات	مصارف بهینه مالیات در شرایط اقتصادی گنجانیدن اهمیت پرداخت مالیات در لوایح مناسب با شرایط اقتصادی کاهش نرخ مالیات واحدهای تولیدی با توجه به شرایط اقتصادی
	اطلاع رسانی در خصوص مصارف مالیاتی	افزایش تمکین مالیاتی با روابط عمومی گسترده دولت و اعلام شفافیت خرج کرد درآمد مالیاتی و نهادینه کردن آن افزایش تمکین مالیاتی به وسیله اطلاع رسانی محل مصرف مالیات در شرایط اقتصادی افزایش تمکین مالیاتی با شفافیت دولت و پاسخگویی آن به عموم مردم
تمکین مالیاتی	شفاف سازی اذهان ملت جهت تمکین مالیاتی توسط دولت به وسیله وسائل ارتباط جمعی	شفاف سازی اذهان ملت جهت تمکین مالیاتی توسط دولت به وسیله ترسیم نقش مالیات در عمران و آبادانی مملکت توسط دولت
	شفافیت مالیاتی	افزایش تمکین مالیاتی با برخورد سخت با فرارهای بزرگ مالیاتی و رسانه ای کردن آن جهت جلب نظر افرادی که به طور منظم و شفاف مالیات قانونی را می دهند.

همانطور که توضیح داده شد، در این پژوهش از نتایج مصاحبه، پرسشنامه ای تهیه و تحلیل پرسشنامه ای از پرسشنامه حاصل از پاسخ های ارائه شده به سوالات مصاحبه، در دستور کار قرار می گیرد.

بنابراین با توجه به گویه های مستخرج از بخش کیفی سوالات ذیل برای پاسخگویی نمونه ی آماری در بخش پرسشنامه تهیه شده اند:

جدول ۱-۲-سوالات مد نظر در پرسشنامه

محور مد نظر	سوالات در نظر گرفته شده
مالیات و توسعه اقتصادی	تا چه میزان مالیات در توسعه اقتصادی نقش دارد؟
	تا چه میزان مالیات در ثبات جامعه نقش دارد؟
در نظر گرفتن شرایط اقتصادی در اخذ مالیات	تا چه میزان مالیات در شرایط اقتصادی صرف مصارف بهینه میشود؟
	تا چه میزان پرداخت مالیات در لوایح مناسب با شرایط اقتصادی به خوبی گنجانده میشود؟
	تا چه میزان با توجه به شرایط اقتصادی لازم است نرخ مالیات واحدهای تولیدی کاسته شود؟
اطلاع رسانی در خصوص مصارف مالیاتی	تا چه میزان بهبود و افزایش شفافیت هزینه کرد درآمد مالیاتی باعث افزایش تمکین مالیاتی میشود؟
	تا چه میزان بهبود روابط عمومی گسترده دولت باعث افزایش تمکین مالیاتی میشود؟
	تا چه میزان بهبود فرهنگ سازی برای نهادینه کردن پرداخت مالیات باعث افزایش تمکین مالیاتی میشود؟
	تا چه میزان اطلاع رسانی محل مصرف مالیات در شرایط اقتصادی باعث افزایش تمکین مالیاتی میشود؟
	تا چه میزان شفافیت عملکرد دولت باعث افزایش تمکین مالیاتی میشود؟
	تا چه میزان پاسخگویی دولت به عموم مردم باعث افزایش تمکین مالیاتی میشود؟
شفافیت مالیاتی	تا چه میزان شفاف سازی اذهان ملت جهت تمکین مالیاتی توسط دولت به وسیله وسائل ارتباط جمعی باعث افزایش تمکین مالیاتی میشود؟
	تا چه میزان ترسیم نقش مالیات در عمران و آبادانی مملکت توسط دولت باعث افزایش تمکین مالیاتی میشود؟
	تا چه میزان برخورد سخت با فرارهای بزرگ مالیاتی و رسانه ای کردن آن باعث افزایش تمکین مالیاتی میشود؟
	تا چه میزان رسانه ای کردن برخورد سخت با فرارهای بزرگ مالیاتی باعث افزایش تمکین مالیاتی میشود؟

این بخش با طیف پنج گزینه‌ای لیکرت طراحی شده است که یکی از رایج‌ترین مقیاسهای اندازه‌گیری به شمار می‌رود. شکل کلی و امتیاز بندی این طیف برای سئوالات به صورت ذیل می‌باشد:

جدول (۲-۱): امتیازات پرسشنامه بر اساس طیف لیکرت

شمای کلی	خیلی کم	کم	متوسط	زیاد	خیلی زیاد
امتیاز بندی	۱	۲	۳	۴	۵

بررسی نرمال بودن متغیرها

PLS-SEM یک روش آماری نا پارامتریک است. آزمون کولموگروف-اسمیرنوف^۱ و شاپیرو-ویلک^۲ برای آزمون نرمال بودن به وسیله مقایسه داده‌ها با یک توزیع نرمال با همان میانگین و انحراف معیار طراحی شده‌اند (مویی و سارستد، ۲۰۱۱ به نقل از آذر و غلامزاده، ۱۳۹۵). هردو آزمون نشان می‌دهند که آیا فرض صفر داده‌ها توزیع شده به صورت نرمال باید رشد شود یا نه. از آنجایی که رویه بوت استراپ وقتی داده‌ها غیر نرمال هستند، تاندازه‌ای قوی عمل می‌کند، این آزمون فقط راهنمای محدودی برای تصمیم‌گیری در این مورد که آیا داده‌ها خیلی از توزیع نرمال دور هستند ارائه می‌کنند. آماره کولموگروف-اسمیرنوف قضیه‌ای را که می‌گوید داده‌ها به صورت نرمال توزیع شده‌اند بررسی می‌نماید. سطح معنی‌داری کوچک (عموماً کمتر از ۰,۰۵) مشخص می‌کند که توزیع داده‌ها به طور معنی‌داری از توزیع نرمال فاصله دارد.

جدول ۳- آزمون نرمال بودن جامعه آماری

آماره‌ها	شرایط اقتصادی	شرایط سیاسی	تمکین مالیاتی	کارمندان دولتی	مالکیت دولت
میانگین	3.8626	3.1570	2.8536	3.0508	2.7778
انحراف استاندارد	0.57079	0.56426	0.66748	0.83579	0.76323
مقدار معنی‌داری sig	.000c	.000c	.001c	.000c	.000c

فرضیه‌های نرمال بودن داده‌های پژوهش :

H_0 : توزیع داده‌های مربوط به هریک از متغیرها نرمال است.

H_1 : توزیع داده‌های مربوط به هریک از متغیرها نرمال نیست.

از آنجاکه در این آزمون، فرض صفر نشان‌دهنده نرمال بودن داده‌ها است، در صورتی که مقدار **sig** بالای ۵ درصد (۰,۰۵) باشد، فرض نرمال بودن پذیرفته می‌شود. در خروجی فوق چون این مقدار برای متغیرهای پژوهش کمتر از مقدار ۵ درصد بوده، پس فرض صفر برای این سازه‌ها تأیید نشده و نمی‌توان نرمال بودن

¹ Kolmogorov-Smirnov

² Shapiro-Wilkes

داده‌های متغیرهای انتخاب‌شده را پذیرفت. در نتیجه برای بررسی فرضیه‌های پژوهش باید از روش نا پارامتریک استفاده شود.

تحلیل روایی:

برای ارزیابی روایی افتراقی سازه‌های مکنون باید واریانس بیشتری را با معرف‌هایشان نسبت به سازه‌هایی دیگر به اشتراک بگذارند که این شاخص با استفاده از مجذور ریشه *AVE* محاسبه می‌شود (هایر و همکاران، ۲۰۱۶). نتایج نشان‌دهنده آن است که مجذور ریشه *AVE* برای هر سازه بزرگ‌تر است از همبستگی بین سازه‌هاست که این نشان‌دهنده روایی افتراقی است [13]. یکی دیگر از شاخص‌های ارزیابی روایی افتراقی از طریق بارهای متقاطع به روش فورنل و لارکر است. بر طبق نظر هایر و همکاران (۲۰۱۶) هر آیتم یک سازه نسبت سایر سازه‌ها باید بار عاملی قوی‌تری بر روی سازه مربوط به خود داشته باشد.

جدول زیر ارزیابی معیار فورنل-لارکر برای روایی افتراقی مدل پژوهش را نشان می‌دهد.

جدول ۴- معیار فورنل-لارکر

تقاطع سازه‌ها	ارتباطات سیاسی شرکت‌ها	افراد دولتی در هیئت‌مدیره	تمکین مالیاتی	شرایط اقتصادی	مالکیت دولتی
ارتباطات سیاسی شرکت‌ها	0.711				
افراد دولتی در هیئت‌مدیره	0.42	0.901			
تمکین مالیاتی	0.43	0.807	0.897		
شرایط اقتصادی	0.468	0.328	0.326	0.776	
مالکیت دولتی	0.431	0.756	0.727	0.319	0.87

جذر میانگین واریانس استخراج‌شده (*AVE*) روی عناصر قطری و همبستگی میان سازه‌ها در ذیل آن‌ها آمده است. به عنوان مثال سازه انعکاسی ارتباطات سیاسی شرکت‌ها دارای مقدار ۰,۷۱۱ برای ریشه دوم *AVE* خود می‌باشد، که باید با همه مقادیر همبستگی در ستون ارتباطات سیاسی شرکت‌ها مقایسه شود. به‌طورکلی، ریشه دوم *AVE* برای سازه‌های انعکاسی ارتباطات سیاسی شرکت‌ها، افراد دولتی در هیئت‌مدیره، تمکین مالیاتی، شرایط اقتصادی و مالکیت دولتی دارای همبستگی بالایی با سایر متغیرها می‌باشند.

در این قسمت با توجه به یافته‌های آماری برازش مدل‌های اندازه‌گیری از حیث پایایی شاخص، روایی همگرا و روایی واگرا تأمین شد. لذا حال به بررسی برازش مدل ساختاری می‌پردازیم.

روش بارهای عاملی متقابل: در این روش همبستگی بین شاخص‌های یک سازه با آن سازه و میزان همبستگی آن شاخص‌ها با سازه‌های دیگر مقایسه می‌گردد.

جدول ۵ ماتریس روایی واگرا به روش بارهای عاملی متقابل

ارتباطات سیاسی شرکت‌ها	افراد دولتی در هیئت مدیره	تمکین مالیاتی	شرایط اقتصادی	مالکیت دولتی	نقش دولت	سؤالات پژوهش
0.357	0.337	0.307	0.743	0.28	0.325	<i>EcoCon_1</i>
0.406	0.284	0.28	0.811	0.279	0.299	<i>EcoCon_2</i>
0.254	0.228	0.194	0.706	0.256	0.26	<i>EcoCon_3</i>
0.365	0.274	0.313	0.834	0.277	0.294	<i>EcoCon_4</i>
0.382	0.207	0.219	0.801	0.18	0.204	<i>EcoCon_5</i>
0.412	0.173	0.221	0.797	0.197	0.199	<i>EcoCon_6</i>
0.363	0.218	0.184	0.731	0.225	0.237	<i>EcoCon_7</i>
0.377	0.892	0.651	0.3	0.686	0.827	<i>GovOffic_1</i>
0.381	0.91	0.798	0.291	0.678	0.825	<i>GovOffic_2</i>
0.402	0.751	0.709	0.298	0.911	0.898	<i>GovPoss_2</i>
0.363	0.665	0.624	0.274	0.866	0.832	<i>GovPoss_3</i>
0.746	0.371	0.37	0.234	0.369	0.394	<i>PolitCon_1</i>
0.768	0.274	0.317	0.199	0.334	0.328	<i>PolitCon_2</i>
0.797	0.294	0.345	0.184	0.335	0.338	<i>PolitCon_3</i>
0.775	0.292	0.337	0.217	0.317	0.326	<i>PolitCon_4</i>
0.755	0.3	0.341	0.195	0.298	0.318	<i>PolitCon_5</i>
0.59	0.223	0.183	0.494	0.229	0.241	<i>PolitCon_6</i>
0.672	0.322	0.294	0.563	0.303	0.332	<i>PolitCon_7</i>
0.638	0.302	0.256	0.488	0.277	0.307	<i>PolitCon_8</i>
0.623	0.283	0.264	0.514	0.268	0.292	<i>PolitCon_9</i>

ارتباطات سیاسی شرکت‌ها	افراد دولتی در هیئت‌مدیره	تمکین مالیاتی	شرایط اقتصادی	مالکیت دولتی	نقش دولت	سؤالات پژوهش
0.494	0.229	0.234	0.453	0.171	0.209	SociCon_1
0.36	0.272	0.258	0.637	0.269	0.289	SociCon_10
0.374	0.249	0.239	0.605	0.26	0.273	SociCon_11
0.481	0.25	0.241	0.392	0.234	0.257	SociCon_2
0.384	0.408	0.389	0.395	0.419	0.442	SociCon_3
0.344	0.463	0.402	0.374	0.408	0.46	SociCon_4
0.416	0.374	0.34	0.441	0.383	0.405	SociCon_5
0.399	0.438	0.368	0.384	0.393	0.44	SociCon_6
0.326	0.373	0.357	0.339	0.391	0.409	SociCon_7
0.321	0.436	0.429	0.404	0.394	0.438	SociCon_8
0.304	0.345	0.371	0.394	0.343	0.367	SociCon_9
0.364	0.816	0.92	0.291	0.709	0.802	TaxComp_1
0.415	0.615	0.874	0.296	0.585	0.636	TaxComp_2
0.359	0.542	0.552	0.259	0.831	0.755	GovPos_s_1

مطابق نتایج جدول فوق، تمامی سؤالات یا شاخص‌ها مربوط به هر سازه با همان سازه همبستگی بیشتری دارند و به بیان دیگر روایی و اگرایی مدل در حد مناسبی است.

برازش رگرسیونی

در این پژوهش رگرسیون ذیل تخمین زده میشود:

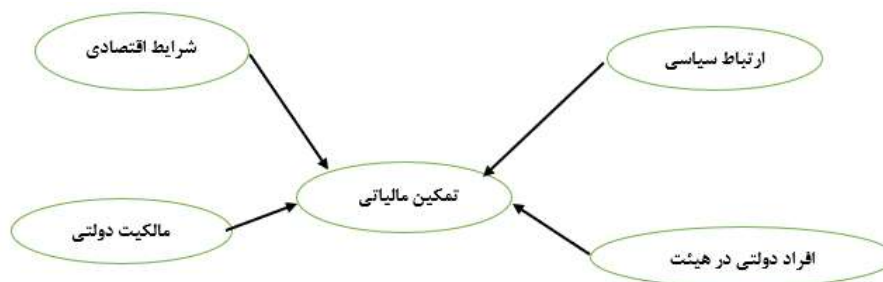
$$Y = \beta_1 + \beta_2.X_1 + \beta_3.X_2 + \beta_4.X_3 + \beta_5.X_4 + \varepsilon$$

که در آن متغیرهای مدل مطابق جدول ذیل تعریف میشوند.

جدول ۶ معرفی متغیرهای مدل رگرسیونی

متغیر	تمکین مالیاتی	ارتباطات سیاسی شرکتها	افراد دولتی در هیئت مدیره	شرایط اقتصادی	مالکیت دولتی
نماد	Y	X_1	X_2	X_3	X_4
نوع متغیر	وابسته	مستقل	مستقل	مستقل	مستقل

بنابراین مدل مفهومی به صورت ذیل ارائه می شود:

نمودار ۱: مدل مفهومی پژوهش

در جدول ذیل تعریف عملیاتی متغیرها ارائه شده است:

جدول ۷. تعریف عملیاتی

تعریف عملیاتی	متغیر
میزان تمکین مالیاتی (نسبت شرکت هایی که تمکین مالیاتی میکنند به کل شرکت های فعال)	تمکین مالیاتی
در صورت داشتن ارتباط سیاسی عدد یک و در غیر اینصورت عدد صفر	ارتباطات سیاسی شرکتها
در صورت داشتن فرد سیاسی در هیئت مدیره عدد یک و در غیر اینصورت عدد صفر	افراد دولتی در هیئت مدیره
شرایط کلان اقتصادی (از نگاه پاسخ دهندگان)	شرایط اقتصادی
درصد مالکیت دولتی شرکتها	مالکیت دولتی

منبع: یافته های بخش مصاحبه و نتایج پژوهش های پیشین از جمله [5] و [7].

در جدول ذیل تخمین مدل رگرسیونی خلاصه شده است:

جدول ۸ نتایج برازش مدل رگرسیونی

متغیر پاسخ = تمکین مالیاتی				
متغیرهای مستقل	ضرایب رگرسیونی	آماره آزمون تی	ضریب همبستگی	سطح معناداری
ثابت معادله (α)	۰/۲۷	۲/۹۶		۰/۰۰۰
ارتباطات سیاسی شرکتها	۰/۲۱	۱۱/۴۴	-۰/۵۳	۰/۰۰۰
افراد دولتی در هیئت مدیره	۰/۱۲	۴/۲۸	۰/۴۳	۰/۰۰۰
شرایط اقتصادی	۰/۲۹	۱۲/۵۵	-۰/۱۰	۰/۰۰۰
مالکیت دولتی	۰/۳۰	۱۳/۳۳	۰/۵۶	۰/۰۰۰
آماره آزمون اف = ۴۵۹/۷۳ سطح معناداری = ۰/۰۰۰ ضریب تعیین = ۰/۹۰ آماره دوربین واتسون = ۱/۶۲				

***: معنی دار با اطمینان بیش از ۹۹ درصد

برای بررسی معنی دار بودن مدل رگرسیون از آماره F استفاده شده است. فرضیه صفر در آزمون F به صورت زیر خواهد بود:

$$\begin{cases} H_0 : \beta_1 = \beta_2 = \dots = \beta_k = 0 \\ H_1 : \beta_1 \neq \beta_2 \neq \dots \neq \beta_k \neq 0 \end{cases}$$

که بوسیله آماره زیر صحت آن مورد بررسی قرار می گیرد:

$$F = \frac{ESS/(K-1)}{RSS/(N-k)}$$

برای تصمیم گیری در مورد پذیرش یا رد فرضیه صفر، آماره F به دست آمده با F جدول که با درجات آزادی $K-1$ و $N-K$ در سطح خطای (α) ۵٪ محاسبه شده، مقایسه می شود، اگر F محاسبه شده بیشتر از F جدول باشد ($F > F_{\alpha(K-1, N-K)}$) مقدار عددی تابع آزمون در ناحیه بحرانی قرار گرفته و

فرض صفر (H_0) رد می شود. در این حالت با ضریب اطمینان ۹۵٪ کل مدل معنی دار خواهد بود. در

صورتی که مقدار F محاسبه شده کمتر از F جدول باشد فرض H_0 پذیرفته شده و معنی داری مدل در سطح اطمینان ۹۵٪ مورد تأیید قرار نمی گیرد. با توجه به آماره اف و سطح معنی داری مربوط به آن مدل رگرسیونی مورد بررسی کاملاً معنی دار است.

همچنین برای بررسی اثر معنی دار متغیرها بر متغیر وابسته از آزمون تی استفاده میشود.

برای بررسی معنی دار بودن ضرایب متغیرهای مستقل در هر مدل از آماره t استفاده شده است. فرضیه صفر در آزمون t به صورت زیر خواهد بود:

$$\begin{cases} H_0 : \beta_1 = 0 \\ H_1 : \beta_1 \neq 0 \end{cases}$$

که بوسیله آماره زیر صحت آن مورد بررسی قرار می گیرد:

$$T = \frac{\hat{\beta}_1 - \beta_1}{SE(\hat{\beta}_1)} \sim t_{\frac{\alpha}{2}, N-k}$$

برای تصمیم گیری در مورد پذیرش یا رد فرضیه صفر، آماره T به دست آمده با t جدول که با درجه آزادی $N-K$ در سطح اطمینان ۹۵٪ محاسبه شده مقایسه می شود، چنانچه قدرمطلق T محاسبه شده

از t جدول بزرگتر باشد $|T| > t_{\frac{\alpha}{2}, N-k}$ ، مقدار عددی تابع آزمون در ناحیه بحرانی قرار گرفته و فرض

صفر (H_0) رد می شود. در این حالت با ضریب اطمینان ۹۵٪ ضریب مورد نظر (β_1) معنی دار خواهد بود که دلالت بر وجود ارتباط بین متغیر مستقل و وابسته دارد. با توجه به آماره t در این پژوهش کلیه متغیرهای مستقل دارای اثر معنی دار بر متغیر وابسته میباشند.

ضریب همبستگی

ضریب همبستگی پیرسون (ضریب همبستگی گشتاوری و یا ضریب همبستگی مرتبه ی صفر)، توسط سرکارل پیرسون معرفی شده است. این ضریب به منظور تعیین میزان رابطه، نوع و جهت رابطه ی بین دو متغیر فاصله ای یا نسبی و یا یک متغیر فاصله ای و یک متغیر نسبی به کار برده می شود. در این تحقیق از فرمول زیر استفاده می گردد:

$$r = \frac{n(\sum xy) - \sum x \sum y}{\sqrt{[n(\sum x^2) - (\sum x)^2][(\sum y^2) - (\sum y)^2]}}$$

ضریب همبستگی پیرسون بین ۱- و ۱ تغییر می کند. اگر $r = 1$ بیانگر رابطه ی مستقیم کامل بین دو متغیر است؛ رابطه ی مستقیم یا مثبت به این معناست که اگر یکی از متغیرها افزایش (کاهش) یابد، دیگری نیز افزایش (کاهش) می یابد.

$r = -1$ نیز وجود یک رابطه ی معکوس کامل بین دو متغیر را نشان می دهد. رابطه ی معکوس یا منفی نشان می دهد که اگر یک متغیر افزایش یابد متغیر دیگر کاهش می یابد و بالعکس.

جدول ۹ همبستگی بین متغیرهای مدل

تمکین مالیاتی	مالکیت دولتی	شرایط اقتصادی	افراد دولتی در هیئت مدیره	ارتباطات سیاسی شرکتها	
				۱/۰۰۰ ---	ارتباطات سیاسی شرکتها
			۱/۰۰۰ ---	-۰/۸۱ ۰/۰۰۰	افراد دولتی در هیئت مدیره
		۱/۰۰۰ ---	۰/۵۱ ۰/۰۰۰	-۰/۶۲ ۰/۰۰۰	شرایط اقتصادی
	۱/۰۰۰ ---	-۰/۲۰ ۰/۰۰۰	۰/۲۵ ۰/۰۰۰	-۰/۴۳ ۰/۰۰۰	مالکیت دولتی
۱/۰۰۰ ---	۰/۵۶ ۰/۰۰۰	-۰/۱۰ ۰/۰۳	۰/۴۳ ۰/۰۰۰	-۰/۵۳ ۰/۰۰۰	تمکین مالیاتی

فرض صفر در آزمون همبستگی بر عدم همبستگی معنی دار بین متغیرهای مورد بررسی استوار است و فرضیه ها را میتوان چنین نوشت:

H_0 بین متغیرهای مورد بررسی همبستگی معنی دار وجود ندارد.

H_1 بین متغیرهای مورد بررسی همبستگی معنی دار وجود دارد.

برای رد فرضیه صفر و تایید معنی دار بودن همبستگی میبایست سطح معنی داری کمتر از ۰/۰۵ باشد. در جدول بالا میزان همبستگی در سطر اول و معنی داری همبستگی در سطر دوم نوشته شده است. در صورتی که معنی داری کمتر از ۰/۰۵ باشد همبستگی مورد نظر از نظر آماری معنی دار است. تحلیل فرضیه های پژوهش:

بررسی فرضیه ها

- دولت از طریق سازمان امور مالیاتی کشور به عنوان نهاد نظارت کننده، می تواند تمکین مالیات شرکتها را با توجه به شرایط اقتصادی بهبود بخشد.

جدول ۱۰- نتایج تأیید یا رد فرضیه اول

ردیف	فرضیات پژوهش	ضرایب مسیر	انحراف استاندارد (STDEV)	t-value	P Values	وضعیت فرضیه
H ₂	نقش دولت < شرایط اقتصادی < تمکین مالیاتی	0.214	0.013	3.099	0.002	تأیید نقش میانجی

در جدول فوق، نقش دولت و تأثیر آن روی تمکین مالیاتی از طریق شرایط اقتصادی تأیید شده است. چراکه مقدار پی ولیو حاصل شده برابر با ۰,۰۰۲ بوده و مقدار تی ولیو برابر با ۳,۰۹۹ را به خود اختصاص داده است. شایان ذکر است که این مقدار چون از مقدار معنی داری ۱,۹۶ بالاتر است لذا در سطح اطمینان ۹۵ درصد می توانیم فرضیه فوق را تأیید کنیم. همچنین متغیر شرایط اقتصادی در فرضیه فوق، نقش میانجی گری را ایفا می کند و نقش میانجی گری این متغیر در سطح خطای ۵ درصد تأیید گردید. وضعیت میانجی گری در ادامه بررسی شد و نتایج نشان داد که با توجه به شاخص *VAF* نوع میانجی گری از جنس میانجیگری جزئی است. در شرکت هایی که دولت سهامدار عمده است، تمکین مالیات شرکت ها بالا است.

جدول ۱۱- نتایج تأیید یا رد فرضیه دوم

ردیف	فرضیات پژوهش	ضرایب مسیر	انحراف استاندارد (STDEV)	T-VALUE	P Values	وضعیت فرضیه
H3	نقش دولت < تمکین مالیاتی	0.106	12.947	6.778	0.023	تأیید

جدول فوق، تأثیر نقش دولت و سهام آن روی تمکین مالیاتی را نشان می دهد. همان طور که نتایج نشان می دهد، ضریب مسیر این رابطه برابر با ۰,۱۰۶ بوده که به ترتیب مقدار پی ولیو کمتر از ۰,۰۵ و مقدار تی ولیو بالای ۱,۹۶ را به خود اختصاص داده است. مقدار پی ولیو برابر با ۰,۰۲۱ و مقدار تی ولیو برابر با ۶,۷۷۸ است. لذا در سطح اطمینان ۹۵ درصد می توان تأیید کرد که نوع تأثیر مستقیم بوده و در شرکت هایی که دولت سهامدار عمده است، تمکین مالیاتی شرکت ها نیز در سطح بالایی قرار دارد. همچنین این رابطه مقدار انحراف استاندارد برابر با ۱۲,۹۴۷ را به خود اختصاص داده است. در شرکت های که یکی از افراد دولتی در هیئت مدیره حضور دارد، تمکین مالیات شرکت ها بالا است.

جدول ۱۲ نتایج تأیید یا رد فرضیه سوم

ردیف	فرضیات پژوهش	ضرایب مسیر	انحراف استاندارد (STDEV)	T-VALUE	P Values	وضعیت فرضیه
H4	افراد دولتی در هیئت مدیره < تمکین مالیاتی	0.305	5.843	8.979	0.044	تأیید

جدول فوق نتایج مربوط به فرضیه تأثیر افراد دولتی در هیئت مدیره روی تمکین مالیات شرکت ها را نشان می دهد. نتایج حاکی از آن است که متغیر افراد دولتی در هیئت مدیره حدود ۳۰ درصد از تمکین مالیاتی را پوشش می دهد؛ چراکه ضریب مسیر آن برابر با ۰,۳۰۵ است. این تأثیر، قدرت تأثیر قابل توجه و معناداری است. این ضریب مسیر دارای مقدار پی ولیو برابر با ۰,۰۴۴ است که از مقدار معنی داری ۰,۰۵ کوچک تر بوده و از سوی دیگر، مقدار ۸,۹۷۹ را به خود اختصاص داده است. به طور کلی، برای تأیید یک فرضیه باید مقدار تی ولیو بالای ۱,۹۶ حاصل گردد که بتوانیم استناد کنیم که می توان فرضیه مدنظر را در سطح خطای ۵ درصد یا سطح اطمینان ۹۵ درصد پذیرفت. فرضیه ذکر شده در بازه ۱,۹۶ به بالا قرار دارد و

نشان می‌دهد که شرکت‌هایی که یکی از افراد دولتی در هیئت‌مدیره حضور دارد، تمکین مالیات شرکت‌های آن‌ها بالاست.

نتیجه‌گیری

یافته‌های پژوهش حاضر بازخورهای بسیار خوبی را برای نهاد های دولتی به‌ویژه سازم آن‌های مالیاتی ارائه می‌کند که می‌تواند به آن‌ها در توسعه و بهبود رویکردهای مالیاتی از قبیل تمکین مالیاتی کمک شایانی نماید. انتظار می‌رود در آینده، مکانیزه شرایط اقتصادی به‌عنوان مؤثر بر تمکین مالیاتی با یکدیگر یکپارچه‌سازی شوند. اطلاعات گردآوری‌شده از این مطالعه را می‌توان برای ارزیابی میزان مشارکت گروه‌های ذینفعان در درک کامل نقش شرایط اقتصادی و حاکمیت و نقش دولت در نظارت بر تمکین مالیاتی در شرکت‌ها استفاده کرد. با توجه به رگرسیون و همبستگی انجام شده نیز مشخص است که شاخص‌های ارتباطات سیاسی شرکت‌ها، افراد دولتی در هیئت‌مدیره، شرایط اقتصادی و مالکیت دولتی بر تمکین مالیاتی تاثیر گذار می‌باشد.

فهرست منابع

۱. ابراهیمیان، سید یاسر. (۱۳۹۷). "تأثیر عدالت و فرهنگ مالیاتی بر تمکین مالیاتی با در نظر گرفتن نقش نگرش مویان در نظام اداری ایران". **فصلنامه علوم مدیریت**، ۳(۴۹)، ۵۹-۷۹.
۲. احمدوند، علیمحمد؛ خدادادی ایبازنی، حدیثه و محمدیانی، زینب. (۱۳۹۳). "تحلیل بازار مسکن استان تهران با استفاده از رویکرد پویایی‌شناسی سیستم". دانشکده مدیریت دانشگاه تهران. دوره ۶، شماره ۴، ص. 665-683.
۳. بنی مهد، بهمن، رویایی، رضاعلی، مشتاق کهنمویی، مسعود. (۱۴۰۱). "عدم قطعیت اقتصادی و مدیریت سود: شواهدی از شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران". **تحقیقات حسابداری و حسابرسی**، انجمن حسابداری ایران، 20-5: 14(54).
۴. رضایی، فرزین، ویسی حصار، ثریا. (۱۳۹۳). "اثر روابط سیاسی با دولت بر رابطه بین تمرکز مالکیت با کیفیت گزارشگری مالی و هزینه سهام عادی". **بررسی‌های حسابداری و حسابرسی**، 21(4)، 449-470.
۵. زارع بهنمیری، محمد حسن، رحیمیان امیری، محمد حسین & تیرگان، محمد. (۱۴۰۱). "اولویت بندی عوامل مؤثر بر فرار مالیاتی". **تحقیقات حسابداری و حسابرسی**، انجمن حسابداری ایران، 14(54)، 187-202.
۶. کمالی، س.، و شفیع، س. (۱۳۹۰). "مفهوم تمکین مالیاتی و محاسبه آن در نظام مالیاتی ایران". **پژوهشنامه مالیات**، دوره جدید - ۱۹(۱۰) (مسلسل ۵۸)، ۱۴۳-۱۶۸.
۷. مریدی، سعید، پرتویی شفق، مهدی و رضاییان مقدم، احمد. (۱۳۸۴). "بررسی و شناسایی فرار مالیاتی و تحلیل دلایل اقتصادی آن"، پژوهشکده امور اقتصادی وزارت امور اقتصادی و دارایی.

۸. محلی، علی، دولت نیا، فرشید. (۱۳۹۸). "تأثیر اعتماد دولت و ادراک عدالت مالیاتی بر تمکین مالیاتی (مورد مطالعه: سازمان امور مالیاتی استان گلستان)". پنجمین کنفرانس بین‌المللی حسابداری، مدیریت و نوآوری در کسب‌وکار. تهران.
۹. نقیبی، بهروز. (۱۳۹۴). "بررسی رابطه بین دانش مالیاتی عدالت مالیاتی ادراک‌شده و تمکین مالیاتی (مورد مطالعه: مودیان مالیاتی استان ایلام)". ارائه‌شده در سومین کنفرانس بین‌المللی پژوهش‌های نوین در مدیریت، اقتصاد و حسابداری.
10. banimahd, B., arabi, M. (2016). "Common Mistakes in Accounting Empirical Researches". **Financial Accounting Knowledge**, 3(1), 21-45.
11. Ghodsi, M., & Karamelikli, H. (2021). "The Impact of Sanctions Imposed by the European Union against Iran on their Bilateral Trade: General versus Targeted Sanctions". **World Trade Review**, 1-26. doi:10.1017/S1474745621000318, Mohammed Abdullahi Umar & Chek Derashid & Idawati Ibrahim & Zainol Bidin, (2019). "Public governance quality and tax compliance behavior in developing countries: The mediating role of socioeconomic conditions," **International Journal of Social Economics**, Emerald Group Publishing, vol. 46(3), pages 338-351, March.
12. Hassan, I., Naeem, A. & Gulzar, S. Voluntary tax compliance behavior of individual taxpayers in Pakistan. *Financ Innov* 7, 21 (2021). <https://doi.org/10.1186/s40854-021-00234-4>
13. Hair, J. F., Hult, G. M., Ringle, C. M., & Sarstedt, M. (2016). "A primer on partial least squares structural equation modeling". (PLS-SEM). SAGE
14. James, S. and Alley, C. (2004) "Tax Compliance, Self Assessment and Tax Administration". **Journal of Financial and Management in Public Services**, 2, 27-
15. Lee, W. & Wang, L. (2016). "Do political connections affect stock price crash risk? Firm-level evidence from China". **Review of Quantitative Finance and Accounting**, 1, 1-34.
16. Nkundabanyanga, S.K., Mvura, P., Nyamuyonjo, D., Opiso, J. and Nakabuye, Z. (2017), "Tax compliance in a developing country: Understanding taxpayers' compliance decision by their perceptions", **Journal of Economic Studies**, Vol. 44 No. 6, pp. 931-957. <https://doi.org/10.1108/JES-03-2016-0061>
17. Schaltegger, C.A, Torgler, B (2007). "Government Accountability and Fiscal Discipline: A Panel Analysis with Swiss Data", **Journal of Public Economics**, 91, 117-140.

Designing a Tax Compliance Model for Companies According to the Role of the Government and the Mediating Role of Economic Conditions

Fatemeh Hosna Moghadam

PhD Student in Accounting, Department of Accounting, College of Management and Economics, Research Sciences branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran

Ghodratollah Talebnia¹©

Associate Professor and member of the Faculty of Accounting, Department of Accounting, College of Management and Economics, Research Sciences branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran

(Received: 24 October 2022; Accepted: 1 March 2023)

The main purpose of this study is to investigate the role of government on tax compliance and political relations of companies with respect to the mediating role of economic conditions, for which purpose the data-based method and qualitative-quantitative integration was used. In this study, the statistical population in the qualitative part of selected stock exchange companies is based on the availability of statistical reports during the years 1391 to 1397, and in the quantitative part, all auditors and chief auditors of the General Department of Taxation are large taxpayers. Therefore, according to the population of 4830 people according to Cochran's formula, 356 people were randomly selected and a questionnaire was distributed among them. Statistical analysis performed by SPSS and PLS software finally emphasized that the government, through the country's tax affairs organization as a supervisory body, can improve corporate tax compliance according to economic conditions. Finally, in fitting the regression model, it was found that the indicators of corporate political relations, government officials on the board, economic conditions and government ownership affect tax compliance. It can be said that in companies where the government is a major shareholder, corporate tax compliance is high. In addition, in companies where a government member is on the board, corporate tax compliance is high.

Keywords: The Role of Government, Tax Compliance, Political Relations, Economic Conditions.

¹ gh_talebnia@yahoo.com © (Corresponding Author)